

سازمان جهاد کشاورزی
استان چهارمحال و بختیاری

صادرات محصولات کشاورزی استان چهارمحال و بختیاری

معاونت برنامه ریزی و امور اقتصادی سازمان جهاد کشاورزی
استان چهارمحال و بختیاری

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فهرست مطالب

۱	معرفی استان
۳	کشاورزی استان چهارمحال و بختیاری
۵	صادرات استان چهارمحال و بختیاری
۶	کشورهای عمده مقصد صادرات استان در سال ۱۴۰۲
۸	تولیدات کشاورزی استان
۱۰	مازاد تولیدات بخش کشاورزی استان
۱۱	صنایع تبدیلی استان
۱۲	صادرات کشاورزی استان
۱۴	روند تغییرات صادرات کشاورزی استان در چند سال اخیر
۱۶	صادرات بادام
۱۸	صادرات آبریان
۱۹	خوراک آبزیان
۲۲	ظرفیت‌ها و پتانسیل‌های صادراتی در بخش کشاورزی
۲۴	موانع و مشکلات صادراتی استان

فهرست شکل‌ها

- شکل ۱- موقعیت جغرافیایی استان چهارمحال و بختیاری در کشور ۲
- شکل ۲- ارزش صادرات استان طی ۸ سال گذشته ۶
- شکل ۳- پنج کشور عمده طرف معامله در صادرات استان ... ۷
- شکل ۴- تولیدات کشاورزی استان در زیربخش‌های مختلف ... ۸
- شکل ۵- پنج کشور عمده هدف صادرات کشاورزی استان ... ۱۲
- شکل ۶- روند تغییرات ارزش صادرات و بخش کشاورزی استان ۱۴
- شکل ۷- روند تغییرات صادرات بادام طی ۸ سال گذشته ۱۷
- شکل ۸- کشورهای وارد کننده بادام استان در سال ۱۴۰۲ ۱۷
- شکل ۹- کشورهای مقصد صادرات خوراک آبزیان استان ۲۰
- شکل ۱۰- روند صادرات خوراک آبزیان و افزودنی‌های خوراک آبزیان ۲۱

فهرست جداول

- جدول ۱- رتبه تولید محصولات شاخص کشاورزی استان ... ۹
- جدول ۲- برآورد میزان تولید و مازاد محصولات کشاورزی استان ... ۱۰
- جدول ۳- سهم صادرات بخش کشاورزی استان در سال ۱۴۰۲ ۱۳
- جدول ۴- مقایسه صادرات کشاورزی استان ... ۱۵
- جدول ۵: محصولات بخش کشاورزی استان با قابلیت صادرات ۲۵

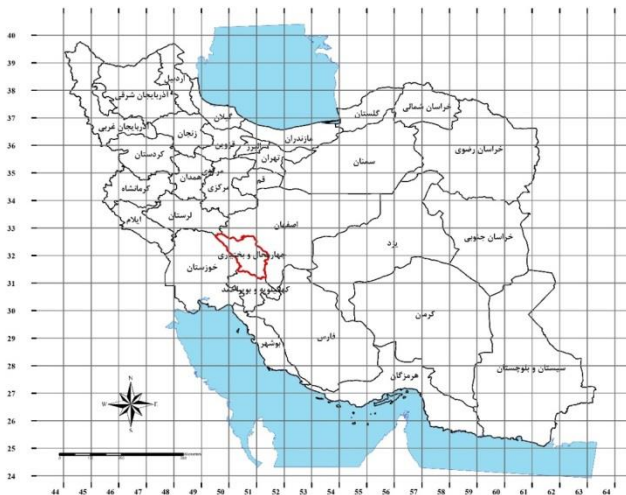
معرفی استان

استان چهارمحال و بختیاری با بیش از ۱/۶ میلیون هکتار، مساحتی بیش از یک درصد از مساحت کشور را دارد و در مرکز رشته کوه‌های زاگرس قرار دارد. زردکوه بختیاری با بیش از ۴۰۰۰ متر ارتفاع از سطح دریا، بلندترین قله منطقه است که این ویژگی ارتفاعی خاص، موجب ایجاد یک نقطه پر بارش با حدود ۱۴۰۰ میلی‌متر در سطح استان شده که در فلات ایران منحصر به فرد بوده و موجب ایجاد منابع آبی قابل توجهی در مقایسه با استان‌های همجوار شده است به شکلی که سه رودخانه پر آب ایران (کارون، دز و زاینده رود) از کوه‌های استان سرچشمه می‌گیرند و حدود ۱۰ درصد از منابع آب سطحی کشور در این استان جریان دارد.

استان چهارمحال و بختیاری با متوسط ارتفاع ۲۱۵۳ متری، از نظر توپوگرافی یک سرزمین تپه‌ماهوری با دشت‌های میان‌کوهی است که توسط ارتفاعات از یکدیگر جدا شده‌اند. بر این اساس حدود ۸۵ درصد از مساحت استان را ارتفاعات و تپه‌ماهورها و مابقی آن را دشت‌ها و تالاب‌ها در بر می‌گیرند. مرکز این استان، شهر شهرکرد در ارتفاع ۲۰۶۶ متری از سطح دریا قرار دارد که مرتفع‌ترین شهر در بین مراکز استانی بوده و به همین سبب این استان به بام ایران شهرت یافته است.

به علت ماهیت کوهستانی مرتفع استان و قرار گرفتن در مسیر بادهای مرطوب سیستم مدیترانه‌ای و تخلیه باد این سامانه‌ها، دارای بارش نسبتاً

مناسبی است و با توجه به شرایط اقلیمی و محلی، دارای آب و هوایی مدیترانه‌ای با زمستان‌های مرطوب و سرد و تابستان‌های معتدل و دو فصل اعتدالی بهار و پاییز است. غالباً در مناطق مرتفع بارش به صورت برف بوده و وجود ارتفاعات پوشیده از برف یکی از ویژگی‌های اقلیمی و جاذبه‌های زمستانی این استان است. در حال حاضر استان دارای ۱۲ شهرستان، ۴۳ شهر، ۲۷ بخش و ۵۳ دهستان است.

شکل ۱- موقعیت جغرافیایی استان چهارمحال و بختیاری در کشور

کشاورزی استان چهارمحال و بختیاری

حدود یک پنجم تولید ناخالص داخلی و اشتغال استان متعلق به بخش کشاورزی است و استان یک استان کشاورزی محور است که فعالیت کشاورزی یکی از اصلی ترین فعالیت های تولیدی استان است. حدود ۱۵ درصد از اراضی استان (معادل ۲۵۰ هزار هکتار) در گروه اراضی کشاورزی قرار دارند. از این سطح از اراضی کشاورزی، همواره حدود ۱۴۳-۱۳۰ هزار هکتار به کشت محصولات زراعی، ۴۰ الی ۵۰ هزار هکتار به باغات و ۷۰ هزار هکتار به آیش تعلق دارد که این سطح از آیش غالباً به دلیل محدودیت در تامین آب در ماه های گرم سال می باشد. مساحتی برابر با ۳۳۴ هزار هکتار جنگل و بیش از یک میلیون هکتار مرتع در استان وجود دارد.

تعداد بهره برداران بخش کشاورزی استان ۸۳۴۳۳ است و کل تولیدات کشاورزی استان ۱۷۰۵ هزار تن بوده است. از حدود ۱۷۰۵ هزارتن تولیدات کشاورزی استان، حدود ۱۰۵۱ هزار تن (۶۱/۷ درصد) به محصولات زراعی، حدود ۲۳۵ هزار تن (۱۳/۸ درصد) به محصولات باغی، حدود ۳۷۹/۲ هزار تن (۲۲/۲ درصد) به محصولات دام و طیور، حدود ۲۵/۴ هزار تن (۱/۵ درصد) به محصولات شیلات، حدود ۸/۱ هزار تن (۰/۵ درصد) به محصولات گلخانه ای و حدود ۵/۵ هزار تن (۰/۳ درصد) به قارچ دکمه ای اختصاص دارد. گندم ۴۱ درصد سطح اراضی زراعی استان را بخود اختصاص داده است. غلات، حبوبات، سبزیجات، محصولات جالیزی و نباتات صنعتی و علوفه ای از

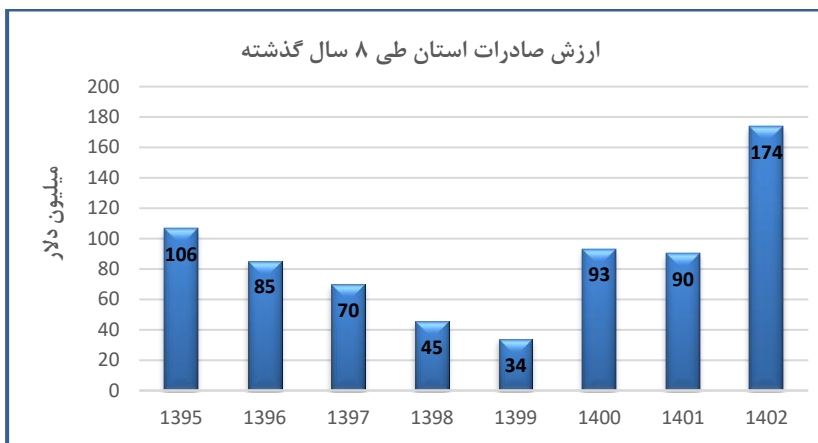
تولیدات زراعی استان هستند که ذرت علوفه‌ای، سیب زمینی، یونجه و گندم به ترتیب بیشترین درصد تولیدات زراعی را به خود اختصاص داده‌اند. حدود ۸۵ درصد سطح باغات استان، به باغات بادام، گردو، سیب، انگور و هلو اختصاص دارد که ۹۴ درصد تولیدات باغی استان را به خود اختصاص دادند. ۱۱ درصد از کل سطح زیر کشت باغات استان به میوه‌های دانه‌دار آبی (سیب، گلابی، به) اختصاص دارد که ۳۹ درصد تولید استان را دارند. استان از گذشته تا کنون در تولید شیر، لبنیات و گوشت قرمز از جایگاه برجسته‌ای در کشور برخوردار بوده و ۲۶ درصد از کل تولیدات کشاورزی استان و ۳۴ درصد از درآمد بخش کشاورزی مربوط به تولیدات دام و طیور است.

در استان فعال ۳۹۸ سایت پرورش ماهی است که ۹۴ درصد کل تولید آبزیان استان از مزارع پرورش، ۴/۹ درصد از پرورش ماهیان در قفس و ۰/۷ درصد از منابع آبی استان به‌دست می‌آید همچنین ۴۲ مرکز تکثیر ماهی با ظرفیتی حدود ۳۳/۸ میلیون قطعه بچه ماهی و ۱۴ مزرعه پرورش ماهیان زینتی با تولید حدود ۵۰۵ هزار قطعه ماهیان زینتی در استان فعال است. مراتع استان از درجه ۲، ۳ و ۴ هستند و به دلیل ویژگی‌های خاص توپوگرافی و اقلیمی استان از غنای بالایی از پوشش گیاهی برخوردارند. بیش از ۱۳۰۰ گونه گیاهی مختلف در مراتع استان شناسایی شده‌اند که از این تعداد ۲۷ گونه (بومی) منحصر به استان هستند.

صادرات استان چهارمحال و بختیاری

در فرآیند امور تجاری و بازرگانی صادرات کالا به معنی خروج کالا از بخش گمرکی کشور برای ارسال به مقصد دیگر کشورها با هدف درآمدزایی و بهبود وضعیت اقتصادی بوده است. رشد صادرات اثر مستقیمی بر درآمدهای ارزی کشور دارد و از این طریق با تامین منابع ارزی کشور امکان سرمایه‌گذاری‌های لازم برای قرار گرفتن اقتصاد در مسیر رشد و توسعه را فراهم می‌سازد.

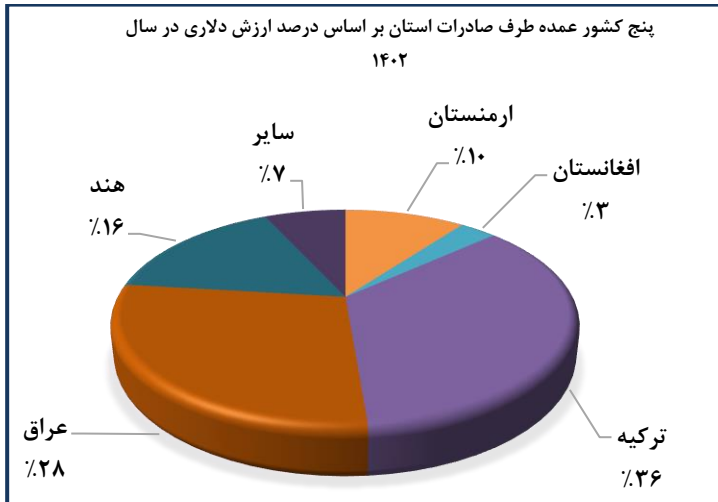
ظرفیت صادراتی سالانه استان چهارمحال و بختیاری به‌طور متوسط حدود ۱۰۰ میلیون دلار است کالاهایی مانند آب‌گرم‌کن، ورق خودرو، چدن، آهن و فولاد، موکت، دستکش، محصولات لبنی فراورده‌های خوراکی، فرش، کف‌پوش، مواد پلاستیکی، محصولات خانگی، سرامیک، مصنوعات چدن، فولاد و آلومینیوم و ... از کالاهای صادراتی استان چهارمحال و بختیاری است.

شکل ۲- ارزش صادرات استان طی ۸ سال گذشته

کشورهای عمده مقصد صادرات استان در سال ۱۴۰۲

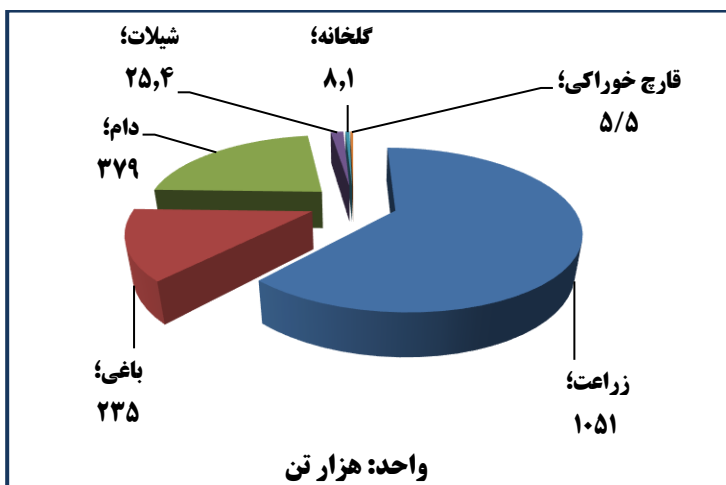
در سال ۱۴۰۲، ارزش صادرات از گمرک استان ۱۷۳,۶۰۶,۰۳۹ دلار بوده است که بیشترین میزان صادرات استان به ترتیب برای مقصد کشورهای ترکیه با ۶۱,۴۴۴,۵۳۴ دلار، عراق با ۴۸,۹۸۳,۰۶۷ دلار، هند با ۲۸,۱۸۱,۹۵۲ دلار، ارمنستان با ۱۷,۶۹۷,۸۷۶ دلار و کشور افغانستان با ۵,۴۱۷,۲۲۷ دلار ثبت شده است.

شکل ۳- پنج کشور عمده طرف معامله در صادرات استان در سال ۱۴۰۲

تولیدات کشاورزی استان

میزان تولیدات کشاورزی استان در سال ۱۴۰۱، ۱۷۰۵ هزار تن بوده است که از این میزان ۱۰۵۱ هزار تن تولیدات زراعی، ۳۷۹ هزار تن تولیدات دامی، ۲۳۵ هزار تن تولیدات باغی، ۲۵۴ هزار تن تولیدات شیلات و آبزیان، ۸۱ هزار تن گلخانه و سبزی و صیفی، قارچ دکمه‌ای : ۵۵ هزار تن بوده است.

شکل ۴- تولیدات کشاورزی استان در زیربخش‌های مختلف در سال

جدول ۱ - رتبه تولید محصولات شاخص کشاورزی استان در کشور در سال ۱۴۰۱

ردیف	نام محصول	تولید (تن)		رتبه در کشور
		کشور	استان	
۱	محصولات زراعی	۸۴۷۷۱۸۸۷	۱,۰۵۱,۰۰۰	۲۳
۲	محصولات باغی	۲۶۲۹۳۱۹۷	۲۳۵,۰۰۰	۲۸
۳	دام و طیور	۱۴۷۵۱۱۴۰	۳۷۹,۰۰۰	۱۵
۴	شیلات (ماهیان سردابی)	۲۰۸,۰۰۰	۲۵,۴۵۳	۱
۵	گلخانه‌های سبزی و صیفی	۲۲۷۸۷۵۸	۸,۱۰۰	۲۳
۶	قارچ خوراکی	۱۶۹۳۴۰	۵,۵۰۰	۸
۷	گندم	۱۳۲۸۳۷۳۳	۸۸,۰۰۰	۲۶
۸	سیب‌زمینی	۴۶۸۶۸۱۵	۲۰۲,۰۰۰	۹
۹	بادام	۱۳۶۲۳۹	۱۸,۰۰۰	۱
۱۰	سیب درختی	۳۹۸۲۱۵۷	۹۱,۰۰۰	۱۲
۱۱	هلو	۱۰۲۹۶۹۴	۵۳,۰۰۰	۷
۱۲	گردو	۲۹۲۵۴۶	۷,۸۰۰	۸
۱۳	گوشت قرمز	۹۰۹۵۰۰	۲۷,۵۰۰	۱۶
۱۴	شیر و مواد لبنی	۱۱۰۴۹۱۰۰	۳۱۷,۰۰۰	۱۳
۱۵	عسل	۱۳۶۴۸۰	۲,۷۶۰	۸

مازاد تولیدات بخش کشاورزی استان

رشد و توسعه بخش کشاورزی به واسطه تأثیرگذاری گسترده بر اقتصاد به ویژه بر اقتصاد مناطق روستایی، پیش‌نیاز ضروری برای تحقق توسعه پایدار است و به تنهایی می‌تواند موتور محرکه رشد و توسعه اقتصادی استان چهارمحال و بختیاری باشد. مازاد تولید در بخش کشاورزی در مراحل اولیه توسعه، زمینه‌ساز تحول سایر بخش‌های اقتصادی خواهد شد. در جدول زیر مازاد تولید محصولات کشاورزی استان برای سال ۱۴۰۲ برآورد شده است که برنامه‌ریزی و سرمایه‌گذاری برای صادرات این محصولات، از جمله یکی از راه‌های رشد و توسعه اقتصادی استان است.

جدول ۲- برآورد میزان تولید و مازاد محصولات کشاورزی استان در سال ۱۴۰۲

ردیف	نام محصول	برآورد اولیه میزان تولید (تن)	میزان مصرف استان (تن)	مازاد بر نیاز استان (تن)
۱	لوبیا	۱,۷۰۰	۵,۲۶۲	۱۱,۷۳۸
۲	سیب زمینی	۳۲۵,۹۰۰	۵۰,۳۰۰	۱۷۵,۶۰۰
۳	سیب درختی	۸۲,۷۹۱	۲۸,۳۳۶	۵۴,۴۵۵
۴	انگور	۵۶,۰۹۳	۲۱,۲۵۲	۳۴,۸۴۱
۵	گردو	۹,۶۱۰	۴,۰۴۸	۵,۵۶۲
۶	بادام	۳۴,۴۵۶	۴,۰۴۸	۳۰,۴۰۸
۷	هلو	۵۶,۱۷۴	۱۵,۱۸۰	۴۰,۹۹۴
۸	گوشت قرمز	۲۷,۶۰۰	۱۲,۱۴۴	۱۵,۴۵۶
۹	شیر و مواد لبنی	۳۲۳,۹۰۰	۱۵۱,۸۰۰	۱۷۲,۱۰۰
۱۰	عسل	۲,۹۲۱	۸۱۰	۲,۱۱۱
۱۱	آبزیان	۲۷,۰۰۰	۹,۴۱۲	۱۷,۵۸۸

صنایع تبدیلی استان

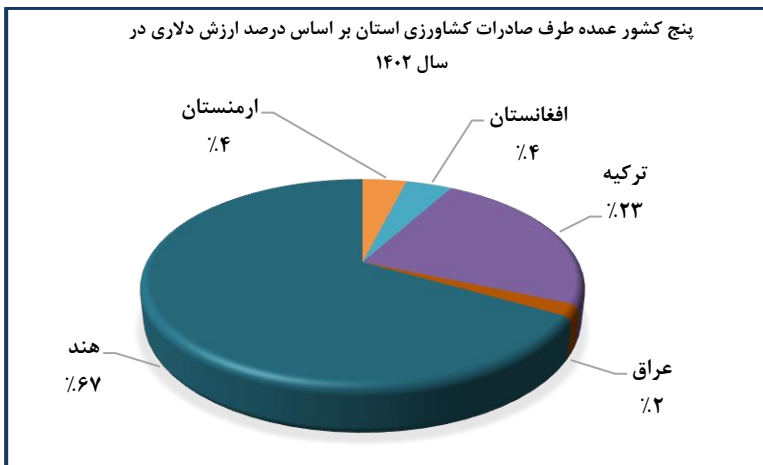
صنایع تبدیلی و غذایی کشاورزی به عنوان مهم‌ترین و تاثیرگذارترین عوامل در اقتصاد بخش کشاورزی شناخته می‌شوند این واحدهای تولیدی ضمن تکمیل زنجیره‌های تولید محصولات کشاورزی موجب کاهش ضایعات محصولات کشاورزی، ایجاد ارزش افزوده در بخش کشاورزی، افزایش سطح درآمد روستاییان، بالا بردن بهره‌وری بخش کشاورزی و افزایش سهم اشتغال صنعتی در مناطق روستایی و نیز به عنوان جزئی از فرآیند توسعه روستایی ایفای نقش می‌کند. لذا توسعه صنایع تبدیلی و تکمیلی و غذایی کشاورزی موجب توسعه بخش کشاورزی و رونق و شکوفایی اقتصادی بخش کشاورزی می‌گردد. این صنایع در فرآیند توسعه کشور نقش کلیدی داشته و توجه بیشتر به آن، تسریع در رشد و توسعه کشاورزی و اقتصادی کشور را در پی خواهد داشت.

میزان فرآوری محصولات کشاورزی در کل کشور ۹۵ میلیون تن از ۱۲۰ میلیون تن محصولات کشاورزی می‌باشد که سهم استان از این میزان فرآوری و جذب مواد خام کشاورزی در استان ۹۲۲.۸۸۷ تن است (سالنامه آماری ۱۴۰۱).

صادرات کشاورزی استان

صادرات محصولات کشاورزی یکی از مهمترین بخش‌های اقتصادی ایران محسوب می‌شود و اتکا به صادرات غیرنفتی جزء مهمترین سیاست‌های اقتصادی کشور قرار دارد. بادام و خوراک آبزیان عمده کالای کشاورزی صادراتی از گمرک استان هستند.

بیشترین میزان صادرات بخش کشاورزی استان به ترتیب برای مقصد کشورهای هند با رقم ۲۲,۰۸۱,۲۲۴ دلار، عراق با ۷,۷۶۶,۳۴۷ دلار، سوریه با ۱,۳۶۱,۸۶۰ دلار، افغانستان با ۱,۲۹۸,۹۲۶ دلار و لبنان با ۶۰۹,۹۰۷ دلار بوده است.

شکل ۵- پنج کشور عمده هدف صادرات کشاورزی استان در سال ۱۴۰۲

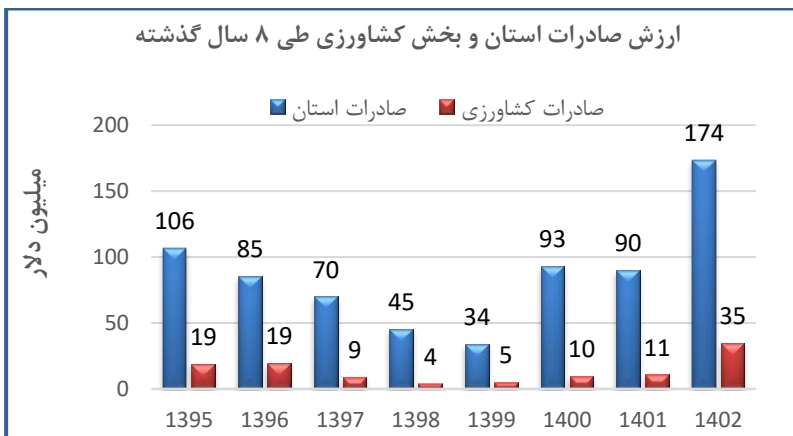
جدول ۳- سهم صادرات بخش کشاورزی استان در سال ۱۴۰۲

محصولات صادراتی	آمار صادرات محصولات کشاورزی سال ۱۴۰۲ بر اساس گواهی‌های نظارت صادره		آمار سال ۱۴۰۲ گمرک شهرکرد	
	کیلوگرم	ارزش دلاری	کیلوگرم	ارزش دلاری
تخم ماهی قزل آلا	۸,۱۱۳	۹۷۳,۵۶۱	۰	۰
خوراک ابریان	۲۴,۰۸۰,۵۸۰	۱۹,۵۵۰,۴۷۲	۱۰,۶۹۵,۱۰۸	۸,۷۸۲,۵۴۶
ماهی تازه	۴۴۵,۷۸۴	۴۴۳,۶۴۵	۰	۰
محصولات لبنی	۵۵۴,۷۵۴	۱,۸۴۸,۳۹۲	۸۲۳,۳۰۶	۳,۳۳۸,۰۰۰
لفل دلمه	۲,۲۱۳,۰۰۰	۵۶۰,۹۹۵	۰	۰
سیب زمینی	۱۹۷,۰۰۰	۷۹۰,۹۰۳	۰	۰
بادام با پوست	۲۰,۵۸۰	۴۹,۳۹۲	۱۸,۴۲۰	۴۹,۳۳۵
بادام بدون پوست	۲,۲۵۶,۰۰۰	۲۱,۸۸۳,۲۰۰	۱,۸۶۱,۰۴۰	۲۲,۴۷۴,۶۱۹
جمع کل	۲۹,۷۷۵,۸۱۱	۴۶,۱۰۰,۵۶۰	۱۳,۳۹۷,۸۷۴	۳۴,۶۴۴,۵۰۰

با توجه به گواهی نظارت صادر شده برای محصولات کشاورزی استان و تفاوت قابل توجه با آمار گمرک استان، صادرات محصولات کشاورزی استان از سایر مبادی صادراتی کشور تائید می‌شود که این امر موجب می‌شود بهره‌برداران بخش کشاورزی استان از سود حاصل از صادرات بی‌نصیب باشند که این امر ضرورت بررسی و رفع مشکلات موجود را ایجاب می‌کند.

روند تغییرات صادرات کشاورزی استان در چند سال اخیر

رشد صادرات اثر مستقیمی بر درآمدهای ارزی کشور دارد و از این طریق با تامین منابع ارزی کشور امکان سرمایه‌گذاری‌های لازم برای قرار گرفتن اقتصاد در مسیر رشد و توسعه را فراهم می‌سازد. روند تغییرات صادرات استان و بخش کشاورزی در نمودار زیر نمایش داده شده است. همانطور که ملاحظه می‌کنید با شیوع بیماری کرونا و محدودیت صادراتی ایجاد شده برای تمامی کشورها، صادرات استان و بخش کشاورزی کاهش قابل ملاحظه‌ای داشته است و با برگشت شرایط عادی شاهد روند رو به رشد صادرات هستیم.

شکل ۶- روند تغییرات ارزش صادرات و بخش کشاورزی استان

در جدول زیر ارزش وزنی و اقتصادی صادرات کشاورزی استان در طی دو سال ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ مقایسه شده است همانطور که ملاحظه می‌کنید رشدی بالای ۳۰۰ درصد را در صادرات سال ۱۴۰۲ شاهد هستیم.

جدول ۴- مقایسه صادرات کشاورزی استان چهارمحال و بختیاری در دو سال ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲

کد تعرفه	شرح تعرفه	سال	وزن (تن)	ارزش (میلیون ریال)	ارزش (دلار)	نام کشورها
۰۸۰۲۱۱۰۰	بادام با پوست	۱۴۰۱	۰	۰	۰	-
		۱۴۰۲	۲۱	۱۸,۷۲۳	۴۹,۳۳۵	امارات متحده عربی، هند
۰۸۰۲۱۲۰۰	بادام بدون پوست	۱۴۰۱	۳۹۲	۱,۱۲۳,۰۰۰	۳,۶۷۱,۳۰۷	هند
		۱۴۰۲	۲,۲۷۳	۸,۶۶۶,۱۷۲	۲۲,۵۲۴,۶۷۸	امارات متحده عربی، هند
۲۳۰۹۹۰۲۰	افزودنی های خوراک آبزیان	۱۴۰۱	۷۸	۲۳,۶۲۶	۶۲,۴۶۶	عراق، ازبکستان
		۱۴۰۲	۲۴	۷,۲۰۸	۱۹,۲۰۱	ازبکستان
۲۳۰۹۹۰۱۲	خوراک آماده ماهی قزل آلا	۱۴۰۱	۱۴۶	۴۳,۵۷۳	۱۵۶,۴۳۵	تاجیکستان، ارمنستان
		۱۴۰۲	۷۵۸	۲۳۵,۱۱۴	۸۷۰,۲۹۵	ارمنستان، لبنان، تاجیکستان، ترکیه
۲۳۰۹۹۰۱۱	خوراک آماده کپور ماهیان	۱۴۰۱	۱,۶۰۵	۴۰۸,۰۰۴	۱,۲۸۳,۶۰۰	عراق
		۱۴۰۲	۱۰,۰۳۸	۳۰,۷۸,۹۶۳	۸۰,۳۵,۱۰۰	عراق، ترکمنستان، ازبکستان
۲۳۰۹۹۰۱۰	خوراک آماده آبزیان	۱۴۰۱	۱۰۴	۱۶,۶۹۰	۶۵,۵۲۰	ارمنستان، تاجیکستان
		۱۴۰۲	۶۰	۳۵,۱۹۸	۸۷,۰۰۰	ارمنستان، ترکیه
۰۴۰۲۱۰۲۰	شیر خشک صنعتی از گاو ...	۱۴۰۱	۱,۴۸۷	۱,۰۰۷,۸۷۱	۳,۸۴۸,۲۰۰	عراق، لبنان، پاکستان، افغانستان، سوریه
		۱۴۰۲	۶۰۰	۶۰۰,۷۳۲	۱,۵۶۰,۹۱۵	افغانستان، لبنان، پاکستان
۰۴۰۲۲۱۱۰	شیر خشک اطفال در ...	۱۴۰۱	۳۳	۲۶,۹۱۵	۱۰۷,۷۳۲	ترکیه، افغانستان
		۱۴۰۲	۰	۰	۰	-
۰۴۰۲۲۱۳۰	شیر خشک صنعتی	۱۴۰۱	۵۳۳	۴۴۰,۳۲۳	۱,۴۴۶,۱۱۵	پاکستان، افغانستان، سوریه، لبنان، عراق
		۱۴۰۲	۴۹۹	۶۲۴,۴۰۲	۱,۶۳۸,۳۲۵	افغانستان، لبنان، پاکستان، سومالی، سوریه
۰۴۰۵۱۰۲۰	کره بسته بندی ...	۱۴۰۱	۱۹	۲۰,۳۸۱	۷۷,۹۰۰	گرجستان
		۱۴۰۲	۰	۰	۰	-
۰۴۰۱۲۰۰۰	شیر و خامه با مواد ...	۱۴۰۱	۰	۰	۰	-
		۱۴۰۲	۳۲۴	۵۳,۵۲۶	۱۳۸,۷۵۷	امارات متحده عربی، سوریه
جمع		۱۴۰۱	۴,۳۹۶	۳,۱۱۰,۳۸۲	۱۰,۷۱۹,۲۷۵	
جمع		۱۴۰۲	۱۴,۵۹۶	۱۳,۴۲۰,۰۳۶	۳۴,۹۲۳,۶۰۶	

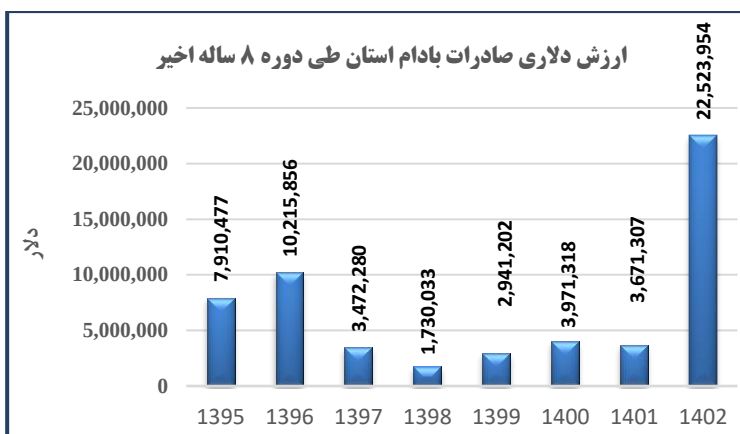
صادرات بادام

بادام درختی به سبب ارزش غذایی، دارویی و بهداشتی بسیار مورد توجه است. سالانه دو میلیون و ۱۱۳ هزار تن بادام در جهان تولید می‌شود که ایران با تولید سالانه حدود ۲۰۰ هزار تن بعد از آمریکا، اسپانیا، سوریه و ایتالیا در رتبه پنجم تولید بادام دنیا قرار دارد. استان چهارمحال و بختیاری با ۲۰ درصد تولید بادام کشور رتبه اول تولید این محصول را در کشور دارد. تقاضا برای بادام درختی در جهان روز به روز افزایش دارد این امر می‌تواند صادرات آن را در آینده به یکی از تجارت‌های جذاب حوزه خشکبار تبدیل کند. از دلایل محبوبیت بادام و سایر خشکبار ایرانی کیفیت بالا، طعم خوب و ارگانیک بودن بادام ایرانی است.

بادام مامایی از مهمترین و محبوب‌ترین بادام‌های جهان است. بخش گسترده‌ای از دامنه‌های زاگرس مرکزی و شهرستان‌های بن و سامان در حاشیه زاینده‌رود در استان چهارمحال و بختیاری زیر کشت این نوع بادام است. وسعت باغات این استان ۱۲ هزار هکتار است که میانگین برداشت بادام در هر هکتار دو تن اعلام شده است.

برترین صادرکنندگان بادام آمریکا، اسپانیا، آلمان، فرانسه و در رده‌های پایین‌تر ایران قرار دارد. از ۸۰۰ هزار تن صادرات جهانی بادام، سهم ایران زیر یک درصد است. کشور آلمان و فرانسه با این‌که جز کشورهای مطرح تولید بادام نیستند اما جز صادرکنندگان این محصول هستند و علت آن

واردات بادام از سایر کشورها و انجام عملیات بسته‌بندی، فرآوری و صادرات مجدد آن هستند.

شکل ۷- روند تغییرات صادرات بادام طی ۸ سال گذشته

شکل ۸- کشورهای وارد کننده بادام استان در سال ۱۴۰۲

صادرات آبریان

امروزه با پیشرفت چشمگیر پرورش گونه‌های مختلف آبریان در کشور، امکان صادرات آبریان ایران به عنوان بخشی از صادرات مواد غذایی از طریق زیرساخت‌های ریلی در شمال کشور به کشورهایی از قبیل جمهوری آذربایجان و روسیه، از شمال شرق به ترکمنستان، قزاقستان و چین و از غرب به ترکیه و سوریه امکان‌پذیر شده و نقش ویژه‌ای در رونق اقتصادی کشور داشته است. استفاده از حمل و نقل هوایی جهت صدور آبریان هزینه بر است. معمولاً از خطوط هوایی برای ارسال آبریان به روسیه برای محصولات تازه و با ارزش افزوده بالا از قبیل خاویار و میگو استفاده می‌شود. صادرات آبریان به عراق به دلیل نزدیکی به ایران و داشتن مرز مشترک، بخش عظیمی از صادرات را به خود اختصاص داده و سود آوری بالایی تاکنون برای تجار داشته است.

استان چهارمحال و بختیاری با داشتن آب و هوایی سرد و خشک و دارا بودن منابع آبی عظیم از جمله رودخانه‌های دائمی، تالاب‌ها و سدهای مخزنی، چشمه‌ها و ... به عنوان یکی از قطب‌های اول تولید ماهیان سردآبی و بخصوص ماهی قزل آلا رنگین کمان معرفی می‌شود.

خوراک آبزیان

هزینه برترین بخش آبرزی پروری و سود و زیان یک آبرزی پرور را کیفیت و کمیت خوراک تعیین می‌کند. از نقطه نظر اقتصادی و زیست محیطی، مصرف غذای مناسب و ایجاد رشد و سلامت در آبرزی و در نهایت تولید گوشت ماهی با کیفیت برای انسان، بسیار حائز اهمیت است. خوراک ماهی و میگو و سایر آبزیان تاثیر مستقیم بر رشد و کیفیت لاشه آبزیان پرورشی دارد. تغذیه مناسب، آبزیان پرورشی را در برابر بیماری‌ها مقاوم می‌سازد و تاثیر زیادی بر اقتصاد آبرزی پروری دارد.

اندازه غذا و مخصوصا پلت، نقش بسیار مهمی در میزان تغذیه آبزیان دارد. با توجه به اندازه آبزیان در مقاطع مختلف زندگی و رشد آنها، باید پلت‌های مورد مصرف به اندازه‌ای باشند که به راحتی مورد مصرف واقع شود. آبزیان کوچک به غذاهای با اندازه کوچک و آبزیان بزرگتر به غذاهای بزرگتر نیاز دارند. گذشته از اندازه، ترکیبات غذایی نیز با سن، رشد و وزن آبزیان باید تناسب و همخوانی داشته باشد. به عنوان مثال در وزن‌های پایین‌تر و سنین کمتر، آبزیان به مقادیر بیشتری نیازمندند و این در شرایطی است که غذای مصرفی از نظر اندازه باید از قطعات ریزتر و کوچک تشکیل شده باشد. بنابراین تولید انواع خوراک آبزیان از تنوع گسترده‌ای از نظر ابعاد فیزیکی و کیفیت فرمولاسیون شیمیایی و ترکیباتی برخوردار است. به‌طوری‌که در هر کدام از مراحل رشد، احتیاج به خوراک مخصوص آن مرحله وجود دارد.

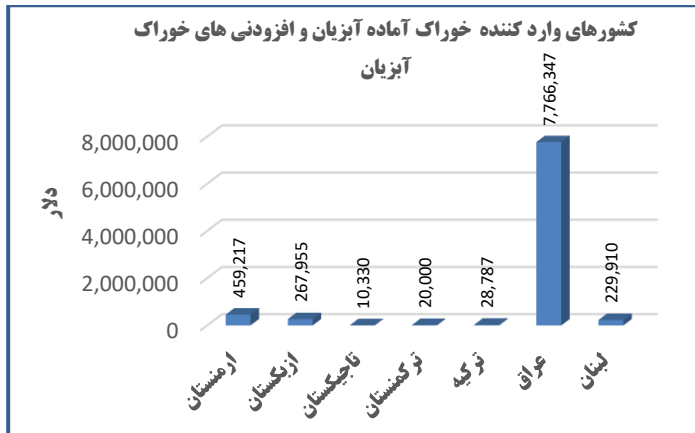
شاخص‌های تعیین کیفیت خوراک

کیفیت تغذیه‌ای: قابلیت خوراک در راستای تامین نیازهای غذایی آبزی مورد پرورش.

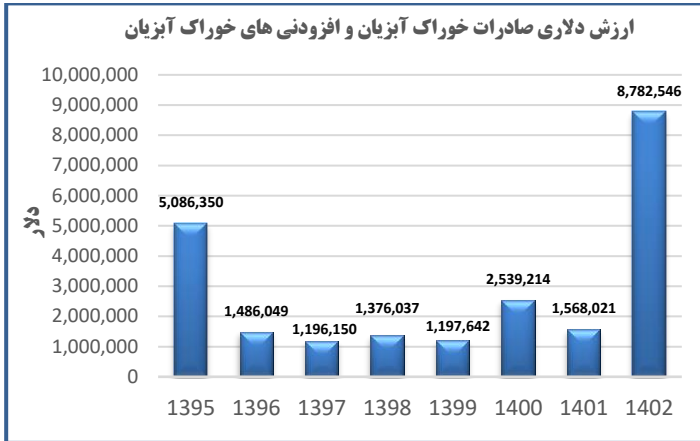
کیفیت فیزیکی: تولید حداقل میزان خاکه که از آن به عنوان مقاومت فیزیکی نیز نام می‌برند.

کیفیت بهداشتی: عدم وجود مایکوتوکسین‌ها، میکروارگانیسم‌ها و کپک در زمان تغذیه ماهی با خوراک.

-کیفیت حسی: این شاخص ویژه آبزی بوده و شامل بو، طعم و مزه و ظاهر پلت که آبزی را به غذاگیری تهییج نماید.

شکل ۹- کشورهای مقصد صادرات خوراک آبزیان استان

شکل ۱۰- روند صادرات خوراک آبزیان و افزودنی های خوراک آبزیان

ظرفیت‌ها و پتانسیل‌های صادراتی در بخش کشاورزی

شناسایی ظرفیت‌های موجود در هریک از استان‌های کشور می‌تواند در توسعه و رشد اقتصادی هر منطقه نقش موثری ایفا کند. رونق صادرات که به‌دنبال رونق تولید شکل می‌گیرد برای استان‌های کمتر برخوردار کشور نظیر استان چهارمحال و بختیاری از اهمیت دوچندانی برخوردار است.

استان چهارمحال و بختیاری به سبب موقعیت جغرافیایی و در اختیار داشتن منابع آبی غنی، از مساعدترین مناطق صنعت کشاورزی کشور است. استان رتبه نخست تولید بادام کشور را دارد و بیشترین میزان صادرات کشاورزی استان به این محصول اختصاص دارد. استان با داشتن سطح زیرکشت مناسب برای محصولات باغی بادام، گردو، سیب، انگور و هلو و میزان تولید این محصولات، پتانسیل مناسبی برای صادرات محصول تازه و فرآوری شده این محصولات و رشد و توسعه اقتصادی بخش کشاورزی استان را دارد.

علاوه بر محصولات مهم باغی، محصولات زراعی و گلخانه‌ای تولید استان یکی دیگر از پتانسیل‌های صادراتی استان هستند. تولید محصولاتی از جمله دانه‌های روغنی، سیب‌زمینی، فلفل دلمه، خیار، گوجه، گل و ... از تولیدات استان با ظرفیت صادراتی هستند که هم به صورت خام و هم به صورت فرآوری قابلیت صادرات دارند و معمولاً از دیگر مبادی گمرکی کشور خارج می‌شوند.

استان در تولید شیر و گوشت سفید و قرمز، از استان‌های مطرح کشور می‌باشد و حدود ۳/۵ درصد شیر و گوشت کشور متعلق به این استان است. استان رتبه نخست تولید ماهیان سردآبی کشور را دارد و در تولید گوشت قرمز استان ۱۵۴۵۶ تن مازاد بر نیاز استان تولید دارد که معمولاً در داخل کشور مصرف می‌شود. از ۳۲۳.۹۰۰ تن محصول تولیدی شیر و مواد لبنی، ۱۵۱.۸۰۰ تن مصرف داخل استان و ۱۷۲.۱۰۰ تن مازاد بر نیاز استان است. استان به واسطه داشتن بیش از ۱۳۰۰ گونه گیاهی و مراتع سرسبز مستعد پرورش زنبور عسل و تولید عسل با خواص درمانی است. از ۲۹۲۱ تن تولید عسل استان، ۸۰۵ تن نیاز داخلی استان و ۲۱۱۱ تن مازاد بر نیاز استان است که یکی دیگر از ظرفیت‌های صادراتی استان محسوب می‌شود. ویژگی‌های طبیعی و اقلیمی این استان، مانند نوع خاک، بارش قابل توجه، دمای هوا و مکان جغرافیایی ارتفاعات، شرایطی را پدید آورده‌اند که این استان به عنوان یکی از مهم‌ترین رویش‌گاه‌های گیاهان دارویی در کشور شناخته می‌شود. کوهستان‌های این منطقه خواستگاه بسیاری از گیاهان دارویی خاص است که تنها در این منطقه با این مقدار کیفیت یافت می‌شود. علاوه بر گیاهان دارویی خودرو در استان، بسیاری از گیاهان به علت شرایط مساعد محیطی در این منطقه قابلیت رشد و بهره‌وری دارند. از این گیاهان دارویی می‌توان به گل محمدی، زعفران، موسیر اشاره نمود. با توجه به اینکه تقاضای مردم برای استفاده از گیاهان دارویی روزبه‌روز در حال افزایش است پیش‌بینی می‌شود میزان صادرات گیاهان دارویی و ادویه حدود ۳ تا ۵ برابر

در سال‌های آتی افزایش پیدا کند. برنامه‌ریزی برای تولید و فرآوری گیاهان دارویی می‌تواند در رشد صادرات بخش کشاورزی استان اثر قابل توجه‌ای داشته باشد.

موانع و مشکلات صادراتی استان

صادرات محصولات کشاورزی شامل مراحل: شناسایی بازار هدف، دریافت مجوزهای صادراتی، بسته‌بندی محصولات، حمل و نقل محصولات، ترخیص از گمرک کشور مقصد، بازاریابی محصولات و در نهایت فروش محصولات کشاورزی است. از جمله موانع و مشکلات صادرات کشاورزی استان می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

- عدم تحقیقات بازار
- ضعف مهارت‌های ارتباطی صادرات
- ضعف مهارت‌های فنی در بحث صادرات
- ضعف در بسته‌بندی صادراتی و برند سازی
- رفع تعهدات ارزی
- نبود فرآوری اصولی و مطابق استاندارد صادرات
- عدم رعایت استانداردهای مورد نیاز محصول تولیدی برای صادرات

جدول ۵: محصولات بخش کشاورزی استان با قابلیت صادرات

میزان تولید استان (۱۴۰۱)		میزان صادرات کشور (۱۴۰۲)		محصولات صادراتی
رتبه کشوری	کیلوگرم	ارزش دلاری	کیلوگرم	
۱۲	۹۱۰۱۱۰۰۰	۴۱۵۰۴۳۹۰۸۵۶	۷۵۵۰۹۶۹۰۶۳۸	سیب درختی
۸	۲۰۷۱۴۰۸۶۰	۵۰۶۵۰۰۶۸۹	۱۰۴۶۸۰۸۸۳	عسل
—	۸۰۰۳۱۲	۱۰۳۵۳۰۵۰۸	۳۸۲۰۸۰۹	موم عسل
۷	۵۳۰۳۳۹۰۰۰	۶۲۰۸۲۵۰۶۲۹	۹۰۰۲۰۰۷۶۷	هلو
—	۵۲۰۱۱۷۰۰۰	۲۱۹۰۲۵۱۰۷۲۴	۱۵۲۰۵۳۲۰۴۹۶	انگور (تازه و خشک شده)
۸	۵۰۵۳۲۰۰۰	۶۰۵۴۳۰۵۹۶	۵۰۳۹۵۰۱۸۱	قارچ دکمه‌ای
۸	۷۰۸۱۰۰۰۰	۳۰۹۵۶۰۱۴۲	۶۷۹۰۶۰۱	گردو
۹	۲۰۲۰۱۰۰۰۰۰	۸۷۰۳۵۳۰۶۶۴	۲۵۹۰۷۰۱۰۵۷	سیب زمینی
۱	۲۵۰۴۵۶۰۰۰	۱۲۰۸۴۶۰۶۰۸	۳۰۱۷۱۰۱۶۱	ماهی قزل آلا